

Tıp Eğitiminde Obezite

Obesity in Medical Education

Berrak GÜVEN,^a
Ayşe Semra DEMİR AKCA^b

^aTıbbi Biyokimya AD,
^bAile Hekimliği AD,
Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Zonguldak

Geliş Tarihi/Received: 23.05.2017
Kabul Tarihi/Accepted: 26.07.2017

Yazışma Adresi/Correspondence:
Berrak GÜVEN
Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Tıbbi Biyokimya AD, Zonguldak,
TÜRKİYE/TURKEY
berrak_guven@hotmail.com

ÖZET Amaç: Obezite, dünyada önlenebilir ölümlerin önde gelen nedenidir. Ancak, hekimler obezite için yeteri kadar eğitilmiş hissetmemektedirler. Bu çalışmanın amacı, lisans tıp eğitiminde obezite derslerinin sayısını incelemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tıp fakültelerinde web adresini kullanarak üç ana bölümün eğitim programlarındaki obezite başlıkları incelenmiştir. **Bulgular:** Obezite dersi sayıları 1 ve 6 aralığında bulunmuştur. Tıp fakültesinin yaşı ile obezite dersi sayısı arasında bir korelasyon bulunmamıştır Çocuk Hastalıkları Anabilim Dalında obezite derslerinin sayısı iç hastalıklarından düşük saptanmıştır ($p=0,02$). İç Hastalıkları ile Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Genel Cerrahi ve Çocuk Hastalıkları Anabilim Dalı arasında fark yoktu ($p>0,05$). **Sonuç:** Sonuç olarak, çocuk hastalıklarında obezite eğitimi sayı olarak erişkin obezite eğitimine göre yetersizdir. Tıp eğitiminde hekimlerin obezite konusunda yeterli eğitimi alıp almadığını gösteren ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Obezite; eğitim,tıbbi

ABSTRACT Objective: Obesity is leading cause of preventable death in the world. However, physicians feel poorly trained for the obesity. Aim of this study investigates number of obesity lessons in undergraduate medical education. **Material and Methods:** We examined obesity titles of three primary department in education programs using web address in medicine faculties. **Results:** Obesity lesson numbers were found within a minimum of 1 maximum 6. There was no correlation between the age of the medical faculties and the number of obesity lessons. The number of obesity lesson in department of pediatrics was lower than department of internal medicine ($p=0.02$). There was no difference between department of Internal Medicine and General Surgery and department of General Surgery and Pediatrics ($p>0.05$). **Conclusion:** In conclusion, obesity education in pediatrics is inadequate according to adult obesity education. There is a need for further studies showing whether physicians are adequately educated for obesity

Keywords: Obesity; education, medical

Obezite, sağlığı bozacak ölçüde vücutta aşırı yağ birikmesi olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2014 yılı verilerine göre, dünya genelindeki 18 yaş ve üzeri erişkinlerin %39'u aşırı kilolu, %13'ü ise obez sınıfına girmektedir. Kozmetik bir sorun olmasının yanı sıra koroner arter hastalığı, Tip 2 diabetes mellitus, hipertansiyon, hiperkolesterolemi ve bazı kanser türleri için morbidite riskini artırması açısından oldukça önemlidir. Yaşam kalitesini ve süresini olumsuz yönde etkileyen bu durum, önlenebilir bir hastalık olarak kabul edilmektedir.¹⁻⁵

TABLO 1: Araştırılan tıp fakülteleri.

Tıp fakülteleri	
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi	Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adıyaman Üniversitesi Tıp Fakültesi	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi	Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi
Afyon Kocatepe Üniversitesi Tıp Fakültesi	İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi
Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi	İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Balıkesir Üniversitesi Tıp Fakültesi	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi	Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi
Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi	Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi
Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Fakültesi
Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi	Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi
Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi	Necmettin Erbakan Meram Tıp Fakültesi
Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi
Dumlupınar Üniversitesi Tıp Fakültesi	Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi
Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi	Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi
Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi	Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi
Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi	Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi
Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi

Obezite gelişimi bir süreçtir ve obezite oluşmadan korunma ve kontrol büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle birinci basamak sağlık kuruluşlarında hizmet veren hekimlere, obezitenin tanısı, kontrolü ve tedavisi için yönlendirilmesinde büyük pay düşmektedir. Ancak bir çok hekim obeziteyi fizyolojik, psikolojik, çevresel ve genetik faktörlerden etkilenen kompleks bir hastalık yerine bir yaşam tarzı seçimi olarak görmektedir. Hekimlerin obezite hakkında daha fazla bilgi sahibi olması için obezitenin kronik bir hastalık olarak ele alınması gerekmektedir. Bu çalışmada, tıp eğitiminde klinik bilimler aşamasında obezitenin tek başına bir hastalık olarak tanısı ve tedavisi hakkında ne kadar eğitim alındığı konusunda bilgi sahibi olunması; bu nedenle tıp fakültelerinde 3 ve 4. sınıf derslerinde üç ana branşta verilen obezite başlıklı ders sayılarını incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmamızda Türkiye sınırları içerisindeki devlet üniversitelerine bağlı 34 tıp fakültesinin web adresleri incelendi (Tablo 1). Tıp fakülteleri kuruluş tarihlerine göre beş gruba ayrıldı. Sıfır-dokuz yaşında olanlar 1. Grup, 10-19 yaşında olanlar 2.

Grup, 20-29 yaşında olanlar 3. Grup, 30-39 yaşında olanlar grubu 4. Grup, > 40 yaş grubu 5. Grup olarak sınıflandırıldı. Tıp fakültelerinin web adreslerinden eğitim öğretim programlarına ulaşıldı. 3. ve 4. sınıfta okutulan klinik bilimler ders programlarında üç ana branş olan iç hastalıkları, çocuk hastalıkları ve genel cerrahi anabilim dalları tarafından verilen “Obezite” başlıklı teorik ders sayıları incelendi. Ders uzunluğu her tıp fakültesinde 40 ve 50 dk arasında değiştiği için, araştırma ders sayıları üzerinden yapıldı.

BULGULAR

Otuz dört tıp fakültesinin yaşa göre dağılımları Tablo 2’de görülmektedir. Tıp fakültelerinin 3 ve

TABLO 2: Tıp fakültelerinin kuruluş tarihlerine göre yaş dağılımı.

Tıp fakültesi sayısı (n %)	
1. Grup	11 (%32)
2. Grup	7 (%21)
3. Grup	6 (%18)
4. Grup	3 (%9)
5. Grup	7 (%20)
Toplam	34

4. sınıflarında konu başlığı obezite olan ders sayılarının ortalaması $3 \pm 1,40$ olarak belirlendi. Obezite ders sayıları minimum bir maksimum altı aralığında bulundu. Tıp fakültelerinin bu sayılara göre yüzde dağılımları Şekil 1'de görülmektedir. Tıp fakültelerinin yaşları ile obezite ders sayıları arasında korelasyon bulunmadı ($r=-0,258$ $p>0,05$).

Obezite başlıklı ders sayıları anabilim dallarına göre incelendiğinde ise; iç hastalıkları anabilim dalında ortalama ders sayısı $1,33 \pm 0,99$, çocuk hastalıkları anabilim dalında ortalama ders sayısı $0,77 \pm 0,67$, genel cerrahi anabilim dalında ortalama ders sayısı $0,90 \pm 0,74$ bulundu. İç hastalıkları ve çocuk hastalıklarında anlatılan ders sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı ($p=0,02$). İç hastalıkları ile genel cerrahi arasında ve genel cerrahi ile çocuk hastalıkları arasında bir fark görülmedi ($p>0,05$).

TARTIŞMA

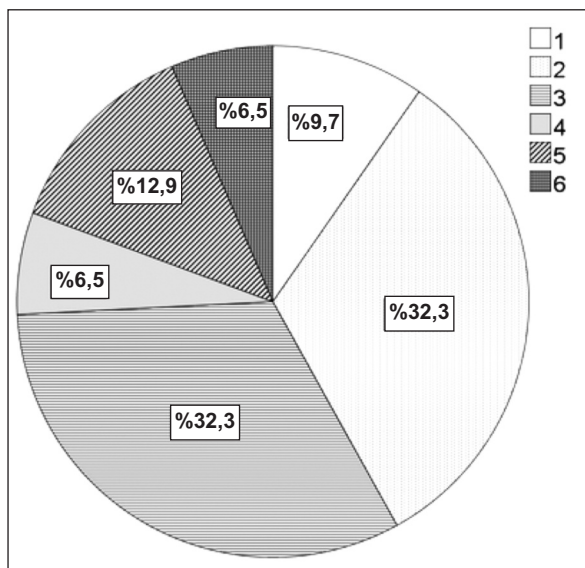
Obezitenin kontrol ve tedavisinde hekimler anahtar rol oynamaktadır. Hekim, hastanın metabolik değerlendirmesi ve farmakolojik tedavisinin yanı sıra diyetisyen, psikolog ve egzersiz yönlendirmesinde de etkilidir. Ancak, hekimlerin çoğu obezite danışmanlığına ilişkin eğitimlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.⁶ Amerika gibi obezitenin yaygın görüldüğü gelişmiş ülkelerde bile, birinci

basamak sağlık hizmeti sunan hekimlerin yalnızca üçte biri, bir hastanın kilo yönetiminin onların sorumluluğunda olduğunu düşünmektedir.^{7,8} Ülkemizde hekimlerin obezite konusundaki yeterliliklerini değerlendiren bir çalışma bulunmamasına rağmen, aynı endişelere sahip olduğumuz düşünülmektedir.

İncelediğimiz tıp fakültelerinin %58'de ortalamasının üzerinde, %42'sinde ise ortalamasının altında obezite ders dağılımı bulunmuştur. Ortalamasının üstünde ders sayısına sahip tıp fakültelerinin, kuruluş tarihleriyle alakasız olarak daha yüksek oranda olması bu gelişimin akademisyenlerin bireysel çabaları sonucu oluştuğunu düşündürmektedir. Hekimlik mesleğinde tıp fakültelerinde verilen tıp bilimleri derslerinin güncel bilimin ışığında olması beklenmektedir. Obezite dersi açısından oranlar sevindirici olsa da gelecekte yapılacak çalışmalar ile bu eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi daha önemlidir.

Obezite sıklığı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde gittikçe artmaktadır ve ülkemizdeki görülme sıklığı Sağlık Bakanlığı verilerine göre oldukça yüksek bulunmuştur.⁹ Bu nedenle, Sağlık Bakanlığı 2010 yılında tüm yurttaki obezite ile mücadele ve kontrol programını başlatmıştır. Bu mücadele programı çerçevesinde, genellikle obezitenin ilk tanısını koyan birinci basamak hekimleri için Sağlık Bakanlığı tarafından hizmet içi eğitimler planlanmış ve obezite kılavuzu yayınlanmıştır.¹⁰ Dünyada ve ülkemizde endokrin ve metabolizma derneklerinin yayınladığı pek çok faydalı obezite kılavuzu bulunmasına rağmen, öncelikle tıp fakülteleri için kilo yönetimiyle ilgili entegre bir müfredata ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.^{11,12} Tıp fakültesinde ana branş stajlarındaki ders sayılarını kendi içerisinde karşılaştırdığımızda, erişkin obezitesine yaklaşımın ön planda ve bu dersler içinde obezite cerrahisinin önemli bir paya sahip olduğu görülmüştür. Oysaki obeziteye yaklaşımın öğrenilmesinde, çocukluk döneminde obezite konusuna ağırlık verilmesinin daha iyi bir başlangıç noktası olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonuçları sınırlamaları bağlamında yorumlanmalıdır. Araştırmamız internet ad-

ŞEKİL 1: Tıp fakültelerinin obezite başlıklı ders sayılarına göre dağılımı.

reslerinde eğitim-öğretim programını yayınlayan tıp fakülteleri arasında yapılmıştır ve tüm tıp fakültelerini kapsamamaktadır.

SONUÇ

Ülkemizde obezite kronik bir hastalık olarak tıp eğitimi klinik bilimler aşamasında yerini almıştır. Ancak, çocuk hastalıklarında obezite eğitimi sayı olarak erişkin obezite eğitimine göre yetersizdir. Tıp eğitiminde hekimlerin obezite konusunda ye-

terli eğitimi alıp almadığını gösteren ileri çalışmalara gereksinim duyulmaktadır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması veya finansal destek bildirmemiştir.

Yazar katkıları

Çalışmanın planlanması, veri toplanması ve makalenin yazımı:
Berrak Güven, **Veri toplanması:** Ayşe Semra Demir Akca.

KAYNAKLAR

- Hubert HB, Feinleib M, McNamara PM, Castelli WP. Obesity as an independent risk factor for cardiovascular disease: a 26-year follow-up of participants in the Framingham Heart Study. *Circulation* 1983;67(5):968-77.
- Ford ES, Williamson DF, Liu S. Weight change and diabetes incidence: findings from a national cohort of US adults. *Am J Epidemiol* 1997;146(3):214-22.
- Dyer AR, Elliott P. The INTERSALT study: relations of body mass index to blood pressure. INTERSALT Co-operative Research Group. *J Hum Hypertens* 1989;3(5):299-308.
- Tchernof A, Lamarche B, Prud'Homme D, Nadeau A, Moorjani S, Labrie F, et al. The dense LDL phenotype. Association with plasma lipoprotein levels, visceral obesity, and hyperinsulinemia in men. *Diabetes Care* 1996;19(6):629-37.
- Chute CG, Willett WC, Colditz GA, Stampfer MJ, Baron JA, Rosner B, et al. A prospective study of body mass, height, and smoking on the risk of colorectal cancer in women. *Cancer Causes Control* 1991;2(2):117-24.
- Fogelman Y, Vinker S, Lachter J, Biderman A, Itzhak B, Kitai E. Managing obesity: a survey of attitudes and practices among Israeli primary care physicians. *Int J Obes Relat Metab Disord* 2002;26(10):1393-7.
- Brownell K, Puhl R. Stigma and discrimination in weight management and obesity. *The Permanente Journal* 2003;7:21-3.
- Pratt CA, Nosiri UI, Pratt CB. Michigan physicians' perceptions of their role in managing obesity. *Percept Mot Skills* 1997;84(3 Pt 1):848-50.
- Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi. Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010: Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Sonuç Raporu. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 931. Ankara: 2014. p.574.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Birinci Basamak Hekimler İçin Obezite ile Mücadele El Kitabı. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 904. Ankara: Anıl Matbaacılık; 2013. p.133.
- Jensen MD, Ryan DH, Apovian CM, Ard JD, Comuzzie AG, Donato KA, et al; American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines; Obesity Society. 2013 AHA/ACC/TOS guideline for the management of overweight and obesity in adults: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Practice Guidelines and the Obesity Society. *Circulation* 2014;129(25 Suppl 2):S102-38.
- Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği. Obezite Tanı ve Tedavi Kılavuzu. 1. Baskı. Ankara: Miki Matbaacılık San ve Tic Ltd Şti; 2014. p.75.